

LBRIS

We know
books

IEROMONAH
SERAFIM ROSE

SCRIERI

editura
Σοφία

București

CUPRINS

Cuvânt înainte 5

CARTEA FACERII, CREAREA LUMII ȘI ÎNTÂIUL OM

Prefața editorului. Povestea alcătuirii acestei cărți 9

Introducere. Părintele Serafim Rose și știința secolului al XXI-lea 36

Partea I.

O tâlcuire ortodoxă patristică la „Cartea Facerii“

Cuvânt înainte. De ce trebuie să cercetăm „Cartea Facerii“? 49

I. Cum să citim „Cartea Facerii“ 51

II. Cele Șase Zile ale Facerii (*Observații generale*) 65

III. Cele Șase Zile luate pe rând (*Fac. 1, 1-25; 2, 1-3*). 72

IV. Zidirea omului (*Fac. 1, 26-31; 2, 4-7*) 98

V. Raiul (*Fac. 2, 8-24*) 112

VI. Căderea omului (*Fac. 3, 1-24*) 129

VII. Viața în afara Raiului (*Fac. 4; 5; 6, 1-5*) 144

VIII. Potopul (*Fac. 6, 5 – 8, 22*). 157

IX. Împrăștierea neamurilor (*Fac. 9, 1 – 11, 26*). 167

Partea a II-a. Filosofia evoluției

I. Știința și Sfinții Părinți 179

II. Scurtă critică a modelului evoluționist 186

III. „Evoluționismul creștin“ 220

Partea a III-a. Învățătura patristică despre facerea lumii

Învățătura patristică despre facerea lumii 249

Partea a IV-a. Întrebări și răspunsuri

Întrebări și răspunsuri. Din cursul despre Cartea Facerii 307

Partea a V-a. Fragmente din scrisori

Fragmente din scrisori 341

Epilogul editorului. Evoluționismul și religia viitorului 374

Anexa 1. Note despre știință, evoluție și filosofia creștină 411

Anexa 2. Două planuri de studiu 422

Anexa 3. Ultima cuvântare a Părintelui Serafim
despre creație și evoluție 431

Anexa 4. Credința în datarea radiometrică	439
Anexa 5. Propuneri de lectură făcute de editorul cărții	448

DESCOPERIREA LUI DUMNEZEU INIMII OMULUI

Introducere.	461
Descoperirea lui Dumnezeu inimii omului.	465
Epilog	485

NIHILISMUL. RĂDĂCINA REVOLUȚIEI ÎN EPOCA MODERNĂ

Prefața ediției în limba engleză	489
I. Introducere. Problema adevărului	492
II. Etapele dialecticii nihiliste	501
III. Teologia și spiritul nihilismului.	529
IV. Programul nihilist.	541
V. Dincolo de nihilism	550
Anexă. Filozofia absurdului.	562

ORTODOXIA ȘI RELIGIA VIITORULUI

Prefață la cea de-a cincea ediție americană	583
Prefața autorului.	588
Introducere.	591
I. Religiiile „monoteiste“	600
II. Puterea zeilor păgâni	604
III. „Minunea“ unui fachir și rugăciunea lui Iisus	620
IV. Meditația orientală invadează creștinismul	624
V. „Noua conștiință religioasă“	634
VI. „Semne din cer“	647
VII. „Renașterea harismatică“	677
VIII. Concluzie: Duhul vremurilor de pe urmă	712
Epilog. Masacrul de la Jonestown și anii '80.	728
Epilog la cea de-a cincea ediție americană. Pași înainte în constituirea religiei viitorului	732

SUFLETUL DUPĂ MOARTE EXPERIENȚE CONTEMPORANE „DE DUPĂ MOARTE“ ÎN LUMINA ÎNVĂȚĂTURII ORTODOXE

Precuvântare.	763
I. Aspecte ale experiențelor din zilele noastre	766

II. Învățătura ortodoxă despre îngerii	779
III. Arătări ale îngerilor și demonilor în ceasul morții	786
IV. Experiența „Raiului“ în zilele noastre	793
V. Lumea din văzduh a duhurilor	799
VI. Vămile văzduhului	807
VII. Experiențele „din afară de trup“ în literatura ocultă.	823
VIII. Adevărate experienți creștine ale Raiului	849
IX. Semnificația experiențelor „de după moarte“ de astăzi	864
X. Rezumat al învățăturii creștine despre soarta sufletului după moarte	880
Viața de după moarte, <i>de Arhiepiscopul Ioan Maximovici</i>	881
Anexa I. Învățătura ortodoxă a Sfântului Marcu al Efesului cu privire la starea sufletelor după moarte	893
Anexa II. Dezbateri recente	904
Anexa III. Răspuns unui critic	912
Anexă la ediția a doua.	934
Bibliografie.	941

LOCUL FERICITULUI AUGUSTIN ÎN BISERICA ORTODOXĂ

Prefață la prima ediție engleză.	953
Prefață la a doua ediție engleză	956
Viața Fericitului Augustin al Ipponiei.	959
Introducere.	962
I. Locul Fericitului Augustin în Biserica Ortodoxă	965
II. Disputa asupra harului și voii libere.	967
III. Învățătura despre predestinare	974
IV. Părerile din Galia veacului al V-lea	979
V. Părerile veacului al VI-lea în Răsărit și în Apus.	984
VI. Veacul al IX-lea. Sfântul Fotie cel Mare	986
VII. Veacurile de mai târziu: Sfântul Marcu al Efesului.	989
VIII. Părerile despre Fericitul Augustin în vremurile moderne.	993
IX. Câteva observații despre detractorii contemporani ai Fericitului Augustin	998
Anexe. Câteva scrisori ale Părintelui Serafim Rose despre Fericitul Augustin.	1002
Inima Fericitului Augustin	1008
Sinaxar: Sfântul Augustin, Episcopul Ipponiei	1015
Slujba celui între Sfinți Părintelui nostru, Fericitul Augustin, Episcopul Ipponiei, a cărui pomenire se prăznuiește la 15 iunie	1016

Părintele Serafim Rose și știința secolului al XXI-lea

Am auzit prima oară de Părintele Serafim Rose în vara lui 1996, pe când conferențiam în regiunea Seattle. Un tânăr ce fusese în legătură cu călugăriile de la Mănăstirea Sfântul Gherman din Alaska, de la Platina, California, mi-a adus un morman de cărți, spunându-mi că monahii ar dori să scriu un eseu care să însoțească o culegere din scrierile Părintelui Serafim despre *Cartea Facerii* și evoluție. Majoritatea acestor cărți le-am trimis prin poștă la biroul meu, dar am ales-o pe cea mai subțire (*Nihilismul*) ca s-o citesc pe drum. Am fost fascinat de profunzimea înfățișată de această lucrare timpurie, nemaiaivând nevoie de alte îndemnuri ca să citesc mai târziu toate celelalte materiale pe care le primisem, inclusiv biografia scrisă de Părintele Damaschin Christensen și scrierile inedite adunate pentru acest volum. Părintele Serafim Rose credea și trăia prin învățătura Bisericii Creștine primare, dar (sau poate ar trebui să spun „de aceea“?) înțelegea în amănunt problemele modernității. Sunt onorat de a fi fost invitat să ajut ca învățătura lui să ajungă în atenția unui public cât mai larg.

Sarcina mea este aceea de a trece în revistă starea problematicii științifice de astăzi, spre a face cititorul să înțeleagă cât de bine rezistă critica naturalismului evoluționist a Părintelui Serafim azi, când o importantă reconsiderare a darwinismului a început să se producă în lumea profană. Trebuie să spun mai întâi că implicarea mea în problematica evoluției a fost destul de diferită de a sa. Obiectivul principal al Părintelui Serafim a fost acela de a explica învățătura Părinților Bisericii, îndeosebi în privința felului lor de a înțelege Scriptura, astfel încât credincioșii ortodocși să nu fie înșelați de eforturile eronate de reinterpretare a acestor învățături în lumina științei evoluționiste moderne. El s-a ocupat de problemele științifice mai ales în contextul apărării scrierilor patristice, îndreptându-și învățăturile către credincioșii ortodocși. Deși înțelegea foarte adânc rădăcinile filosofice ale teoriei evoluționiste, nu avusese prea mult de-a face cu comunitatea științifică. Se pare că a dezbătut subiectul doar cu Dr. Kalomiros, care era apreciat de o parte a comunității ortodoxe, dar ale cărui păreri științifice erau confuze și pline de informații greșite.

Scrierile mele se adresează publicului larg, incluzând intelectuali secularizați și credincioși din felurite tradiții religioase. Scrierile și conferințele mele mă fac să fiu într-o dezbatere constantă cu o mulțime de persoane impor-

tante, mai mult sau mai puțin celebre. Cei mai mulți dintre criticii mei nu ar socoti că Părinții Bisericii sunt autorități demne de încredere, sau nici măcar nu le-ar cunoaște numele. Mulți dintre ei au și puternice prejudecăți împotriva a orice miroase a „fundamentalism” sau chiar a „religie”, astfel că mai curând resping orice fel de referiri la *Biblie* sau la exegeții ei, decât să se lase convinși de ele. Spre a evita nesfârșite confuzii și divagații și a păstra atenția concentrată asupra problemei celei mai importante, am lăsat intenționat deoparte orice problemă de exegeză biblică și autoritate religioasă, spre a-mi concentra energia asupra unei singure teme. Tema mea este, după expresia Părintelui Serafim, aceea că „evoluția *nu* este nicidecum un «fapt științific», ci filosofie”. Filosofia respectivă este naturalismul (doctrina după care natura este „tot ce există”), care, în acest caz, e identică cu materialismul (doctrina că realitatea nu cuprinde nimic altceva decât particulele studiate de fizicienii). Dacă materialismul e adevărat, atunci natura trebuie să fie în stare să săvârșească propria creație, de unde existența unui proces evolutiv materialist decurge ca o chestiune logică de neocolit. Deci, am afirmat eu, materialismul științific crede în evoluția naturală nu pe baza unor dovezi, ci în ciuda lor.

Deși abordarea mea m-a făcut să ocolesc problemele autorității patristice, ce îl preocupau așa de mult pe Părintele Serafim, unii dintre adversarii mei (precum Dr. Kalomiros) au făcut apel la Sfinții Părinți într-o formă foarte răstălmăcită, spre a corespunde scopurilor lor. Sunt deci mulțumit să observ că Părintele Serafim a demolat definitiv una dintre gogorițele favorite ale acomodationiștilor, nu numai din Ortodoxie, ci și din cercurile romano-catolice sau protestante. Căutând cu disperare orice ar putea veni în sprijinul programului lor de amestecare a creștinismului cu naturalismul evoluționist, acești teologi și savanți au pretins că unii Părinți de seamă, precum Vasile cel Mare și Augustin, au lăsat o învățătură ce este mai mult sau mai puțin o versiune primitivă a teoriei evoluționiste moderne. Nu e nevoie să spun mai multe despre acest subiect, căci nimeni dintre cei ce înțeleg expunerile Părintelui Serafim despre *Cartea Facerii* și creație, cuprinse în volumul de față, nu mai este în primejdie de a se lăsa rătăcit de asemenea interpretări înșelătoare.¹

După aceste comentarii introductive, voi explica câteva din confuziile obișnuite în privința problemelor științifice, cu care s-a confruntat Părintele Serafim, încercând ca pe parcurs să aduc la zi discuția sa. Gândirea Părintelui Serafim era cu totul divergentă față de știința secolului al XX-lea, știință modelată de aprioricul ei atașament față de materialismul metafizic. Este totuși cu puțință ca știința secolului viitor să fie mai modestă, și deci mai realistă, caz în care Părintele Serafim ar putea să fi fost un om ce se afla cu mult înaintea epocii sale.

¹ Vezi articolul lui Jonathan Wells, „Abusing Theology: Howard Van Till’s *Forgotten Doctrine of Creation’s Functional Integrity*”, în revista *Origins&Design*, vol. 19, nr. 1.

Ce este „evoluția“?

O definiție succintă și exactă a „evoluției“, în accepția dată termenului de majoritatea savanților și profesorilor de științe de astăzi, apare în declarația orientării oficiale (USA, 1995) a Asociației Naționale a Profesorilor de Biologie (NABT):

„Diversitatea vieții pe pământ este rezultatul evoluției: un proces nesupravegheat, impersonal, imprevizibil și natural de descendență temporală cu modificări genetice, influențat de selecția naturală, întâmplare, împrejurări istorice și schimbări de mediu.“¹

Definiția cuprinde trei elemente:

1. evoluția este un proces nesupravegheat și impersonal – adică nu este dirijată și călăuzită de Dumnezeu;

2. evoluția e un proces natural de descendență prin modificare, prin care toate organismele vii de astăzi descind, printr-un proces natural, dintr-un singur strămoș primordial, care și el a evoluat (fără ajutor supranatural) din elemente chimice neînsufletește;

3. mecanismul evoluției este o combinație de neprevăzute modificări genetice (întâmplare) și selecție naturală, operând în contextul împrejurărilor istorice și schimbărilor de mediu.

Voi discuta mai jos cele trei elemente, în ordine inversă. Mai întâi însă, trebuie să corectez cu fermitate una dintre numeroasele greșeli de înțelegere ale Doctorului Kalomiros. Nu orice tip de schimbare din natură constituie „evoluție“, în sensul de azi al termenului. Creșterea unui stejar uriaș dintr-o ghindă nu este evoluție, cum nu este nici dezvoltarea pruncului uman din embrion, în pântecul mamei. Aceste procese, ținând de ceea ce biologii numesc „dezvoltare“, sunt fundamental diferite de evoluția biologică, căci sunt programate prin informația moștenită de la părinți, fiind deci cu totul previzibile. Un embrion uman nu devine niciodată un alt fel de animal, ci doar o ființă umană, iar o ghindă nu se abate niciodată de la calea programată, spre a deveni pin sau o tufă de trandafiri.

Dăinuie încă printre evoluționiști o legendă care spune că „ontogenia recapitulează filogenia“; adică dezvoltarea fătului uman în pântec este un fel

¹ Textul complet al Declarației NABT asupra predării evoluției a fost publicat în revista *The American Biology Teacher* (ianuarie, 1996), pp. 61-62, și în culegerea *Voices for Evolution*, Berkeley, California, 1995, pp. 140-144. În urma criticilor publice aduse de mine și de alții, NABT și-a amendat Declarația, omițând cuvintele „nesupravegheat“ și „impersonal“. Amendamentul nu constituia nicidecum o schimbare fundamentală a poziției NABT, ci doar elimina niște cuvinte imprudente, prea evidente și de netăgăduit. Tabăra darwinistă preferă să-și afirme teza principală – aceea că Dumnezeu nu are nimic de-a face cu evoluția – prin insinuări permanente, mai curând decât printr-un limbaj clar care să iasă în întâmpinarea argumentelor contrare. Faptul că evoluția nu a fost niciodată dirijată de un agent inteligent (până în momentul când omul de știință a dezvoltat ingineria genetică), rămâne învățătura de bază a darwinismului.

de refacere a istoriei evoluției, embrionul trecând de la stadiul de pește la cel de reptilă și așa mai departe. Acest fenomen inexistent e numit adesea „Legea lui Haeckel“, după cel mai cunoscut discipol german al lui Darwin. Sub o altă formă, „Legea“ afirmă că embrionul trece nu prin stadiile adulte, ci prin formele embrionare ale formelor timpurii, „ancestrale“. În oricare dintre formele ei, „Legea“ nu există, și nu e susținută de embriologii acreditați în literatura de specialitate. Se pot totuși găsi unele stadii ce apar ici și colo, cu caracteristici care, cu puțină imaginație, pot fi făcute să se încadreze în Legea lui Haeckel, iar acestea sunt mereu citate în lucrările de popularizare ca dovezi ale „evoluției“. Exemplul cel mai faimos este cel al presupuselor „fante branhiiale“ ale embrionului uman într-un anumit stadiu de dezvoltare, deși acele fante nu sunt branhii și nu devin niciodată branhii.

Deși Legea lui Haeckel a fost discreditată cu multe zeci de ani în urmă, ea exercită o fascinație atât de irezistibilă asupra imaginației darwiniste, încât este încă predată în multe școli din întreaga lume. Chiar muzee și universități onorabile continuă să propage o anumită versiune a ei, într-o formă vagă și neatacabilă. Iată, de pildă, ce are de spus pagina de Internet a Muzeului de Paleontologie de la Berkeley University din California despre Legea lui Haeckel:

„Legea recapitulării» a fost discreditată încă de la începutul secolului douăzeci. Morfologii și biologii experimentalisti au arătat că nu există o corespondență pas cu pas între filogenie și ontogenie. Deși o formă radicală de recapitulare este incorectă, filogenia și ontogenia sunt întretesute, mulți biologi începând atât să exploreze, cât și să înțeleagă bazele acestei legături.¹

În fapt, cercetarea embriologică a demonstrat că este vorba de un proces riguros orientat, ce nu se potrivește cu paradigma darwinistă. Efortul de a altera procesul prin inducerea de mutații poate produce diformități de tot felul, dar ele nu reușesc să schimbe calea de dezvoltare așa încât embrionul să se dezvolte într-o creatură viabilă de un tip diferit.

1. Mecanismul evoluției: mutație și selecție

Evoluția biologică este, în fond, o teorie a schimbării, ce își propune să explice cum este cu puțință ca un tip de organism să se schimbe în ceva complet diferit. Ea încearcă totodată să explice cum anume pot lua ființă organe și organisme biologice extrem de complexe fără a fi nevoie de un Creator su-

¹ Pagina de web a Muzeului Berkeley dedicată lui Haeckel se poate accesa la adresa: <http://www.ucmp.berkeley.edu/history/haeckel.html>. Ca exemplu de continuă promovare a conceptului de recapitulare în prezentările publice vezi discuția despre programul „Nova“ asupra embriologiei umane al unei Televiziuni Publice Americane în dezbaterea mea de pe internet cu profesorul Kenneth Miller de la Brown University: <http://www.pbs.org/wgbh/pages/nova/odyssey/debate/index.html>

pranatural. Eminentul darwinist Richard Dawkins a explicat că „Biologia înseamnă studiarea unor lucruri complicate ce apar ca și cum ar fi fost proiectate cu un anumit scop“¹. Cu toate acestea, Dawkins spune că Darwin „a făcut posibil să devii un ateu desăvârșit din punct de vedere intelectual“ explicând cum un mecanism material lipsit de inteligență a putut săvârși aparenta minune a creației biologice. Iată deci că mecanismul este centrul teoriei, cum explica însuși Darwin:

„Examinând *Originea speciilor*, este de așteptat ca naturalistul ce reflectează la afinitățile reciproce ale ființelor organice, la legăturile lor embriologice, distribuția lor geografică, succesiunea geologică și alte lucruri de același tip, să ajungă la concluzia că speciile nu au fost create independent una de alta, ci au descins, ca varietăți, din alte specii. Cu toate acestea, o astfel de concluzie, chiar bine întemeiată, nu va fi satisfăcătoare până ce se va putea arăta cum anume nenumăratele specii ce populează lumea au fost modificate, astfel încât să dobândească acea desăvârșire a alcătuirii și coadaptării care cu atâta îndreptățire ne stârnește admirația.“²

Cu alte cuvinte, postulând doar că schimbarea a avut loc, sau că speciile primitive sunt „strămoși“ speciilor moderne, nu se trece mai departe de o creație specială, până ce nu se specifică un mecanism de schimbare. Experiența noastră spune că „asemănarea naște asemănare“. O maimuță nu naște niciodată o ființă umană (sau invers), și este încă și mai de neconceput ca o bacterie să dea naștere unui fluture. Deci cum anume face un fel de organism să se schimbe în ceva complet diferit? Și, mai ales, cum reușește acest proces de schimbare să construiască noi organe complexe (precum ochii, aripile, rinichii sau creierul) care nu existau anterior? Originea minții umane este desigur problema cea mai mare, iar Dawkins recunoaște amploarea acestei probleme:

„Cărțile de fizică par complicate, dar [...] obiectele și fenomenele descrise într-o carte de fizică sunt mai simple decât o singură celulă din trupul autorului ei. Iar autorul e alcătuit din trilioane de asemenea celule, multe dintre ele diferite una de alta, organizate cu o arhitectură complicată și o inginerie de precizie într-o mașină funcțională capabilă să scrie o carte [...]. Fiecare nucleu [...] conține o bază de date codate digital, mai mare în ce privește conținutul de informație decât toate cele 30 de volume ale *Enciclopediei Britanice* puse laolaltă. Iar această cifră este valabilă pentru *fiecare* celulă, nu pentru toate celulele corpului luate împreună.“³

Cum anume face un proces material nesupravegheat să creeze o minunăție atât de complicată, mult mai complexă decât un computer sau o navă spațială?

¹ Richard Dawkins, *The Blind Watchmaker*, Norton, New York, 1986, pp. 1; 5-6.

² Charles Darwin, *The Origin of Species*, Penguin ed., New York, 1984, p. 66.

³ Dawkins, *op. cit.*, nota 3, pp. 2-3.

Răspunsul darwinist spune că schimbări minuscule – de tipul variațiilor ce apar la fiecare generație, diferențiind organismul juvenil de părinții săi – se acumulează treptat de-a lungul mai multor generații, până când produc un cu totul alt fel de creatură, cu noi organe și trăsături rezultate din adaptare. Nu s-a putut arăta niciodată că mecanismul acesta ar fi fost în stare să genereze altceva decât variații minore (de tipul creșterii și descreșterii mărimii ciocului la cintezozi, sau variații ale frecvenței relative a exemplarelor de culoare deschisă sau închisă la o populație de molii). Fiind însă singura posibilitate naturalistă ce este cât de cât plauzibilă, darwiniștii extrapolează cu frenezie pornind de la aceste exemple triviale, spre a postula un mecanism capabil să creeze nenumărate minuni de adaptare, inclusiv creierul uman. Asemenea pretenții sunt slab argumentate, ca să nu zicem mai rău, iar în ultimii ani s-au lovit de exemple contrare de nedepășit. Amănunțele se găsesc în cartea mea *Darwin on Trial (Darwin sub acuzație)* și în diferite articole ce sunt reunite pe *web-site-ul* meu (<http://www.arn.org>).¹ Foarte pe scurt, iată două dintre categoriile independente de dovezi ce sunt decisive:

1. *Staza fosilă*. Arhiva fosiliferă e caracterizată în mare măsură de un model ce indică *apariția bruscă* urmată de *stază*. Noi tipuri de organisme apar dintr-o dată și deplin formate, rămânând practic neschimbate în continuare. Modelul poate fi eventual folosit în sprijinul afirmației că creația nu a avut loc doar la început, ci de-a lungul întregii istorii a pământului (admițând că datarea rocilor este corectă)², dar refuză în orice caz să susțină pretenția cheie a darwinismului că un fel de creaturi se schimbă, pas cu pas, în ceva complet diferit. Modelul nu se poate atribui nici unui fel de lacună în arhiva fosiliferă, căci el este mai evident și incontestabil tocmai în acele domenii (în special al nevertebratelor marine) unde datele sânt cât se poate de complete.

Starea cu totul anti-darwinistă a arhivei fosilifere era cunoscută dintotdeauna inițiaților ca „secretul de fabricație al paleontologiei“, dar a ajuns în atenția publicului pentru prima oară în anii optzeci, datorită publicității făcute teoriei evoluției de către „echilibrele punctuale“. Teoria încerca să împace darwinismul cu modelul apariției bruște și al stazei, presupunând că o evoluție semnificativă are loc în grupuri mici, care se îndepărtează de populația principală (neschimbătoare), apoi reapar ca noi specii fără a lăsa urme ale transformării în arhiva fosiliferă. Prin acest mijloc, absența dovezilor în favoarea evoluției a fost transformată în dovadă a unei evoluții invizibile. În memorabilele cuvinte (1995) ale lui Niles Eldredge, unul din întemeietorii

¹ Multe dintre articolele lui Phillip E. Johnson pot fi găsite și în cartea sa *Objection Sustained*, 1998 (n. ed.).

² Totuși procedeele de datare radiometrică acceptate în mod curent sunt ele însele întemeiate pe afirmații uniformiste și evoluționiste nedovedite. Vezi discutarea subiectului de către Părintele Serafim, ca și Anexa 4 (n. ed.).

teoriei echilibrelor punctuale, „Evoluția nu poate avea loc la nesfârșit altundeva. Iată de ce arhiva fosiliferă i-a izbit pe mulți paleontologi ce încercau cu disperare să afle câte ceva despre evoluție“¹.

Așa cum sugerează și remarca lui Eldredge, acest spectaculos model al infirmării fosile persistă chiar după un secol de eforturi susținute ale paleontologilor darwiniști de a găsi dovezi în sprijinul îndrăgitei lor teorii. Orice fosilă îndoielnică care ar fi putut să fie interpretată cât de cât ca o formă intermediară în tranziția darwinistă a fost citată ca dovadă că darwinismul este corect și totuși, chiar după aceste eforturi eroice, marea majoritate a arhivei fosilifere este absolut la fel de incompatibilă cu așteptările darwiniste pe cât era atunci când Darwin a propus teoria, în 1859.

2. *Complexitatea ireductibilă.* Cartea specialistului în biologie moleculară Michael Behe², din 1996, a adus în atenția publicului faptul că sistemele biologice la nivel molecular sunt de o complexitate ireductibilă. Aceasta înseamnă că ele sunt alcătuite din mai multe părți și subsisteme complicate, care trebuie să se afle toate la locul lor pentru ca sistemul în întregul său să poată îndeplini o funcție utilă. Cu alte cuvinte, aceste complicate sisteme nu se pot construi pas cu pas, cum pretinde teoria darwinistă, iar specialiștii în biologie moleculară nici măcar nu încearcă să prezinte scenarii amănunțite despre cum anume le-ar fi putut produce evoluția. Ca și staza predominantă din arhiva fosiliferă, complexitatea ireductibilă la nivel molecular era de mult timp cunoscută specialiștilor, dar fusese ținută ascunsă de atenția publicului, fiindcă biologii nu știau cum să o explice într-un cadru darwinist. Aceasta ilustrează fenomenul descris în chip strălucit de Thomas Kuhn: faptele ce nu se potrivesc cu paradigma științifică dominantă tind a fi ignorate în mod sistematic, abătându-se de la cercetările aflate pe ordinea de zi.

Când li se pun în față dovezile zdrobitoare împotriva mecanismului darwinist și li se amintește lipsa dovezilor concrete în favoarea lui, darwiniștii tind să se retragă pe o poziție socotită a fi mai ușor de apărat. Ei fac distincție între „teoria lui Darwin ca atare“, despre care admit că este vulnerabilă, și ceea ce numesc „realitatea de fapt a evoluției“, despre care pretind că ar fi incontestabilă. Ajungem astfel la a doua temă.

2. Teza strămoșului comun

Deosebirea între așa-zisa incontestabilă „realitate de fapt a evoluției“ și „teoria lui Darwin“ este obscură, pentru bunul motiv că simpla existență a

¹ Niles Eldredge, *Reinventing Darwin: The Great Debate at the High Table of Evolutionary Theory*, John Wiley & Sons, New York, 1995, p. 95. Pentru o discuție generală a controverselor asupra echilibrului punctual vezi capitolul 4 din cartea mea *Darwin on Trial* (ed. a 2-a, 1993).

² Michael Behe, *Darwin's Black Box: The Biochemical Challenge to Evolution*, The Free Press/Simon & Schuster, New York, 1996.

unui model de înrudire nu are mare însemnătate fără existența unei teorii care să explice cum anume a apărut acel model. „Faptul“ acesta este de obicei descris ca „existența unui strămoș comun“, afirmație ce înseamnă că oamenii (și celelalte animale) au un strămoș comun cu plantele, ciupercile și bacteriile. Presupusa dovadă a acestui fapt este aceea că viețuitoarele există în grupuri, iar grupurile sunt legate printr-o serie de asemănări mai mari sau mai mici. Oamenii sunt asemănători în multe privințe cu maimuțele, ceva mai puțin asemănători cu iepurii, încă și mai puțin asemănători cu șerpii, încă și mai puțin asemănători cu copacii, și așa mai departe. Toate grupurile disparate din ordinea clasificării (bacterii, plante, animale etc.) au o bază biochimică comună care arată că provin dintr-o obârșie comună. Explicația darwinistă a modelului spune că ea rezultă din existența unui strămoș comun, grupurile cu cel mai mare grad de asemănare fiind cele care au strămoși comuni relativ recenți. În realitate, strămoșii comuni sunt postulatele unei teorii ce tinde să explice faptul clasificării sau înrudirii.

Teza „strămoșilor“ presupune un proces de schimbare treptată foarte îndelungat, întrucât progeniturile diferă foarte puțin de părinți în fiecare generație. Deci teza strămoșilor comuni presupune nu numai existența acestor strămoși pe pământ, ci și existența unor șiruri foarte lungi de descendență treptată ce leagă pe vechii strămoși de prezumtivii lor urmași moderni. Nimic din aceste lucruri nu este confirmat de studiul fosilelor, însă dariniștii cred că procesul trebuie totuși să fi avut loc, socotind că este singura explicație științifică (adică naturalistă) a modelului vieții.

Dimpotrivă, un model ce arată existența unor asemănări mai mari sau mai mici, sau al unor variații în cadrul unui tipar fundamental, pare mai curând să dovedească existența unui plan comun decât a unui proces natural de evoluție. Acest lucru a fost demonstrat în mod neintenționat într-o carte din 1990, scrisă de un zoolog darwinist care ilustra „realitatea de fapt“ a evoluției citând exemplul unei linii de automobile:

„Totul evoluează, în sensul unei descendențe cu modificări, fie că e vorba de politica guvernamentală, religie, mașini de curse sau organisme. Revoluționara Corvette din fibre de sticlă a evoluat din strămoși automotori mult mai modești din 1953. Printre alte puncte de vârf din perfecționarea evolutivă a mașinii Corvette se numără modelul din 1962, în care originalul de 102 inci a fost redus la 98 de inci, introducându-se și noul cuplaj strâns de tip Stingray; modelul din 1968, premergătorul morfologiei Corvette de astăzi, care a apărut cu acoperiș decapotabil; și modelul aniversar de argint din 1978, cu model de spate închis ermetic. Versiunea de azi este urmarea perfecționărilor ce s-au acumulat din 1953 pas cu pas. Lucrul cel mai importat este faptul că Corvette a evoluat printr-un proces de selecție, exercitat asupra variațiilor ce au dus la o serie de forme tranziționale și la

LIBRIS | We know books

un final destul de diferit de punctul de pornire. Un proces similar modelează și evoluția organismelor.¹

Evident că mașinile Corvette, asemeni organismelor, au trăsături comune, fiindcă au fost concepute în mintea unui proiectant, iar nu fiindcă le-ar fi alcătuit vreun proces inconștient. Cu alte cuvinte, faptul înrudirii nu este o dovadă a existenței unui mecanism de creație pur naturalist sau inconștient. Simfoniile lui Beethoven urmează modelul unui plan comun cu variații, dar acest model nu poate nicidecum să vină în sprijinul teoriei că simfoniile s-au compus singure, fără nici un ajutor din partea lui Beethoven.

Teoria evoluției este astăzi într-o stare de confuzie, în care marile personalități precum Stephen Jay Gould și Richard Dawkins se contrazic puternic în ce privește felul cum se presupune că ar fi avut loc evoluția (pentru trecerea în revistă a acestor dispute majore vezi capitolul 4 din cartea mea *Reason in the Balance*). Acești ideologi aflați în război au un program de același tip, dar e mai curând un program filosofic, decât unul științific. Singurul lucru cu care sunt de acord, fie ce-o fi, este faptul că Dumnezeu trebuie scos afară din cadru. Aceasta ne duce la a treia și cea mai importantă parte a definirii evoluției.

3. *Evoluția (în sens științific) este fundamental atee*

Am văzut că definiția NABT afirmă că evoluția este prin definiție „nesu-pravegheată”. Această cerință nu e o concluzie la care darwiniștii au ajuns prin dovezi empirice, ci o presuposiție filosofică reflectând punctul lor de pornire din naturalismul metafizic sau materialism. Dacă natura este singurul lucru care există, atunci ea trebuie să fie capabilă să-și săvârșească propria creație. Aceasta implică existența unui proces evoluționist natural capabil să alcătuiască lucruri foarte complexe începând de la cele simple. Inițial, procesul trebuie să fi fost neregulat, fiindcă o minte capabilă să dirijeze evoluția ar fi trebuit ea însăși să evolueze dintr-o materie neînsuflețită. Desigur, după evoluarea ființelor umane, evoluția poate deveni un proces dirijat, prin practica-re eugeniei și a ingineriei genetice.

Date fiind aceste presuposiții, chiar un lucru așa de grosolan ca darwinismul trebuie totuși să fie adevărat, în ciuda evidenței. Evoluția trebuie să pornească de la schimbări întâmplătoare și imprevizibile, și trebuie să aibă o forță inconștientă capabilă să producă minunățiile de inginerie complexă pe care le numim organisme. Iată de ce, în conferințele sale, Richard Dawkins afirma că, dacă pe alte planete există o viață complexă, singura răspunzătoare de ele ar trebui să fie evoluția darwinistă. Nu e nevoie de dovezi sau observații, căci mecanismul darwinist este singurul candidat plauzibil pentru această treabă, dat fiind punctul de pornire aflat în naturalism. Logica aceasta explică de ce

¹ Tim Berra, *Evolution and the Myth of Creationism*, Stanford University Press, 1990, pp. 118-119.

darwiniștii nu sunt deranjați de nici una dintre problemele evidente pe care criticii, precum eu însumi, le-au identificat. Teoria trebuie să fie adevărată cu orice preț, căci altfel am rămâne fără o explicație materialistă a complexității vieții și ar trebui să ne întoarcem la Dumnezeu. Logica respectivă a fost încorporată într-un pasaj dintr-un eseu din 1997 scris de geneticianul de frunte Richard Lewontin:

„Noi ținem partea științei *în ciuda* absurdității evidente a unora dintre explicațiile ei, *în ciuda* eșecului său de a împlini multe din extravagantele sale făgăduințe de sănătate și viață, *în ciuda* tolerării de către comunitatea științifică a unor povești inconsistente luate ca atare, fiindcă ne-am luat un angajament prioritar, un angajament față de materialism. Nu metodele și instituțiile științifice ne constrâng să acceptăm explicația materialistă a lumii fenomenale, ci, dimpotrivă, aderența noastră apriorică la cauzalitatea materialistă ne obligă să creăm un aparat de investigare și un set de concepte ce produc explicații materialiste, indiferent cât de potrivnice intuiției, indiferent cât de mistificatoare pentru cei neinițiați. Mai mult, materialismul este absolut, căci nu putem să acceptăm ca un Picior Divin să ni se pună în prag.”¹

Nu e nevoie să mai adăugăm ceva. Putem înțelege profundul adevăr al remarcii Părintelui Serafim: „*evoluția nu le-ar fi trecut niciodată prin gând unor oameni care cred în Dumnezeul la care se închină creștinii ortodocși*” (subliniere în textul original). Când Dumnezeu pune piciorul în prag, nu mai are sens să postulezi nici existența legiunilor invizibile de strămoși fosili, ori un inconștient proces material ce săvârșește minunile creației.

4. Concluzie: ne poate spune știința o poveste adevărată despre începuturi?

Critica evoluționismului, oricât de validă, nu poate totuși răspunde la întrebarea cea mai importantă. În cine să ne încredem dacă dorim să aflăm adevărul despre începuturi: în revelația dumnezeiască sau în cercetarea științifică? Părintele Serafim, asemeni multor creaționiști, credea că știința este neputincioasă când este vorba de tema începutului absolut, și că adevărata cunoaștere despre acest subiect poate veni doar din revelația dumnezeiască. El motiva aceasta prin faptul că evenimentele săptămânii creației din *Cartea Facerii* au avut loc sub incidența unui set de legi aparte, legi cu totul diferite de cele care au operat după Cădere.

Dacă este așa, concluzia sa implică faptul că întregul subiect al începuturilor este în afara cercetării științifice. Știința poate observa doar ceea ce se întâmplă în lumea de azi, și poate face deducții asupra trecutului îndepăr-

¹ Richard Lewontin, „Billions and Billions of Demons”, în *The New York Review of Books*, 9 ianuarie, 1997, pp. 28-31.